

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Julkinen päivähoito, vertailukelpoisuus, syrjintäolettaja, vakaumus, vegaaninen ruokavalio, välillinen syrjintä, hyväksyttävä syy

Diaarinumero: 6xx/2018

Antopäivä: xx.xx.2020

Kaupunki kieltäytyi varhaiskasvatusjohtajan kirjallisella päätöksellä tarjoamasta A:lle vegaaniruokaa päiväkodissa, koska hakija ei ollut toimittanut erikoisruokavalion tarpeesta lääkärin tai terveydenhoitajan todistusta.

Hakija katsoi kaupungin syrjivän vegaaniruokavaliota noudattavaa A:ta tämän vakaumuksen perusteella, koska veganismi liittyi perheen eettiseen maailmankatsomukseen elävien olentojen kärsimyksen minimoimisesta.

Kaupunki ilmoitti, että se ei tarjoa asiakkailleen uskonnolliseen tai muuhunkaan vakaumukseen perustuvia erikoisruokavalioita. Kaupunki tarjosi yhdenvertaisin perustein valinnan mukaisesti joko sekaruokavalion tai lakto-ovovegetaarisen ruokavalion mukaista ravintoa sekä lääkärin tai terveydenhoitajan todistuksella osoitettujen allergioiden edellyttämän ruokavalion.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että asiassa oikeudellisesti merkityksellisenä seikkana on pidettävä sitä, että A:n vegaaniruokavalio perustui perheen vakaumukseen. A:n kanssa vertailukelpoisessa tilanteessa olivat siten lapset, joilla oli myös uskontoon tai vakaumukseen perustuva ruokavalio.

Kaupunki ei tarjonnut varhaiskasvatuspalvelujensa asiakkaille lainkaan uskontoon tai vakaumukseen perustuvia erikoisruokavalioita. Hakija ei ollut esittänyt asiassa sellaista selvitystä, jonka perusteella olisi perusteltua aihetta olettaa, että kaupunki olisi tarjonnut jollekin toiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle erikoisruokavalion mukaista ravintoa tämän uskontoon tai vakaumukseen perustuen.

Näin ollen ei ollut objektiivisesti arvioiden perusteltua olettaa vastaajan kohdelleen A:ta hänen vakaumuksensa perusteella päiväkotiruokailun järjestämisessä epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta vertailukelpoisessa tilanteessa olevaa. Asiassa ei syntynyt olettaa välittömästä syrjinnästä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että kaupungin näennäisesti yhdenvertainen käytäntö on tosiasiasa saattanut A:n epäedullisempaan asemaan tämän vakaumuksen perusteella. Asiassa oli syntynyt olettaa välillisestä syrjinnästä.

Vastaajan tavoitetta tarjota varhaiskasvatuksessa ravintoa, joka täyttää varhaiskasvatustlain 11 §:n edellytykset lapsen ravitsemustarpeiden täyttämisestä,

terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta, oli pidettävä hyväksyttävänä. Kaupungin esittämän selvityksen perusteella asiassa ei ollut syytä katsoa, että kaupungin hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi käyttämät keinot eivät olisi olleet asianmukaisia ja tarpeellisia. Kyse ei siten ollut myöskään välillisestä syrjinnästä. Lautakunta hylkäsi hakemuksen.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

A:n kaupungin varhaiskasvatusjohtaja vahvisti 18.5.2017 tekemällään päätöksellä, että B:llä (s. 2016) on oikeus varhaiskasvatukseen 28.8.2017–31.7.2023. B:n varhaiskasvatuspaikaksi osoitettiin C:n päiväkotia. A:lla on vegaaniruokavalio. Kaupunki kieltäytyi 28.9.2017 varhaiskasvatusjohtajan kirjallisella päätöksellä tarjoamasta A:lle vegaaniruokaa päiväkodissa, koska hakija ei ollut toimittanut erikoisruokavalion tarpeesta lääkärin tai terveydenhoitajan todistusta. Kasvatus- ja opetuslautakunta hylkäsi 25.10.2017 hakijan varhaiskasvatusjohtajan päätöksestä tekemän oikaisuvaatimuksen.

Vegaani on henkilö, joka ei syö eläinkunnasta peräisin olevia tuotteita, osta eläinperäisiä vaatteita tai tue palveluita, jotka perustuvat eläinten riistoon. Vegaaneilla ei ole yhtenäistä maailmankuvaa, vaan veganismin syitä voivat olla esimerkiksi eläinten hyväksikäyttöön liittyvät eettiset ongelmat taikka ekologiset, terveydelliset, uskonnolliset tai henkiset syyt. (www.vegaaniliitto.fi)

Hakijan vaatimukset

Hakija vaatii, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta kieltää A:han tämän vakaumuksen perusteella kohdistuneen syrjinnän ja asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon.

Hakijan vaatimusten perusteet

Hakija katsoo vastaajan syrjivän vegaaniruokavaliota noudattavaa A:ta tämän vakaumuksen perusteella, koska veganismi liittyy perheen eettiseen maailmankatsomukseen elävien olentojen kärsimyksen minimoimisesta.

Hakija toteaa, että A on saanut vegaanista ruokaa syntymästään asti. Aloittaessaan päivähoiton A sai kahden viikon ajan vegaanista ruokaa myös päiväkodissa, kunnes perheelle ilmoitettiin, ettei vegaanista ruokaa enää tarjota hänelle. Hakija toteaa vaatineensa asiasta kirjallisen päätöksen ja vaatineensa kyseisen päätöksen oikaisua. Hän kertoo olleensa asiassa yhteydessä myös kaupunginhallituksen puheenjohtajaan ja kaupunginjohtajaan sekä pyytäneensä itselleen kaupungin vegaaniruokavaliota tarjoamisesta teettämän selvityksen. Hakijan mukaan selvityksessä nostettiin esille huoli siitä, että jos vegaaniruokaa tarjottaisiin, asiakkaat alkaisivat vaatia myös muiden ruokavalioiden (esimerkiksi ruokavalio, joka sisältää hyvin vähän gluteiinia tai jossa peruna korvataan bataatilla) toteuttamista eettisin perustein. Mainittuja erityisruokavaliota ei hakijan mukaan kuitenkaan voi verrata veganismiin, joka perustuu maailmankatsomukseen. Hakija pitää selvitystä puolueellisena, koska siinä on verrattu vegaaniruokavaliota kustannuksia sekuruokavaliota.

kustannuksiin. Vegaaniruoan kustannuksia olisi hakijan mukaan verrattava ennemminkin maidottoman, kananmunattoman, sianlihattoman ja gluteenittoman erityisruokavalion kustannuksiin, koska se tulisi korvaamaan mainitut ruokavaliot.

Hakija katsoo, ettei vastaaja ole ymmärtänyt, mitä veganismi on. Hän toteaa, ettei veganismi pidä sisällään ainoastaan ruokavaliota, vaan se on elämäntapa ja maailmankatsomus, jossa vältetään eläinperäisten tuotteiden käyttöä sekä pyritään lopettamaan eläinten hyödyntäminen ja hyväksikäyttö ihmisen toimesta.

Hakija kertoo vievänsä A:lle kotona tehdyn ruoan päiväkotiin silloin kun päiväkodin kasvisruoka ei ole vegaanista. Syksyllä 2018 tilanne hankaloitui entisestään, kun päiväkodin keittäjää kiellettiin valmistamaan A:lle erillistä ruokaa (esimerkiksi keitettyjä perunoita perunamuusin sijaan). Hakija kertoo kunnanjohtajan todenneen kiellon syyksi sen, että on reilua, että kaikki saavat samaa ruokaa. Tästä huolimatta päiväkodissa huomioidaan edelleen muut erikoisruokavaliot. Päiväkodissa tarjotut ateriat sisältävät päivähoitomaksuun, vaikka perhe joutuukin tuomaan A:lle vegaaniset ateriat usein kotoa.

Hakija katsoo, että nykyisten ruokasuositusten mukaan vegaaniruokavalio on oikein toteutettuna turvallinen ruokavalio myös lapsille. Esimerkiksi Helsingin kaupunki tarjoaa vegaaniruokaa kaikissa kaupungin päiväkodeissa tällaista ruokavaliota noudattaville lapsille.

Vastaajan vastaus

Vastaaja kiistää hakemuksessa esitetyt vaatimukset lakiin perustumattomina.

Vastaajan vastauksen perustelut

B:n kaupungin kasvatus- ja opetuslautakunta toteaa, että kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa tarjotaan yhdenvertaisin perustein valinnan mukaisesti joko sekaruokavalion tai lakto-ovovegetaarisen ruokavalion mukaista ravintoa. Näiden lisäksi kaupunki tarjoaa lapsen terveydentilan edellyttämän ruokavalion lääkärin tai terveydenhoitajan todistuksen mukaisesti. Lapsen yksilöllinen terveydentila voi edellyttää muutoksia myös ruoan rakenteeseen, jolloin ruoka voidaan tarjota esimerkiksi soseutettuna. Varhaiskasvatuksessa tarjottava ravinto täyttää varhaiskasvatuslain 11 §:n edellytykset lapsen ravitsemustarpeiden täyttämisestä, terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta. Ravinto sisältyy varhaiskasvatuspalvelusta perittävään asiakasmaksuun.

A:n varhaiskasvatuspalvelun alkaessa päiväkodissa oltiin siinä käsityksessä, että A olisi allerginen kananmunalle ja maidolle. Vaikka kaupunki edellyttääkin allergiaruokavalion tarpeesta lääkärintodistusta, lapselle tarjotaan oletetun allergiaruokavalion mukaista ruokaa jo ennen lääkärintodistuksen toimittamista. A:sta toimitetusta lääkärintodistuksesta ilmeni sittemmin, ettei hänellä ollutkaan lääketieteellistä aihetta allergiaruokavaliolle. Hänen huoltajilleen on varattu mahdollisuus toimittaa hänelle vegaanista ruokaa päiväkotiin.

Kaupunki ei tarjoa asiakkailleen uskonnolliseen tai muuhunkaan vakaumukseen perustuvia erikoisruokavaliota. Näin siksi, koska kaupungilla ei ole riittäviä resursseja, asiantuntemusta tai kykyä tarjota erilaisiin vakaumuksiin perustuvaa, täysipainoista

ruokaa. Erilaisia, keskenään yhtä arvokkaita ja aitoja vakaumuksia on lukemattomia. Yksin vegaaniruokavalion toteuttamisen kustannukset olisivat varhaiskasvatuksessa vuoden 2017 arvion mukaan noin 83 800 euroa vuodessa. Kaupunki tarkastelee vegaaniruoan järjestämistä koskevaa linjaustaan Helsingin hallinto-oikeuden annettua ratkaisunsa eräässä vegaaniruoan tarjoamista koskevassa valitusasiassa.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakemuksen.

Perustelut

Kysymyksenasettelu

Asiassa on arvioitava, onko vastaaja syrjinyt hakijaa tai A:ta julkisessa varhaiskasvatuspalvelussa vakaumuksen perusteella.

Sovellettavat oikeusohjeet ja niiden esityöt

YK:n yleissopimus lasten oikeuksista

YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen (SopS 59/1991 ja 60/1991) 2 artiklan 2 kohdan mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaakseen, että lasta suojellaan kaikenlaiselta syrjinnältä ja rangaistukselta, jotka perustuvat hänen vanhempiensa vakaumuksiin.

YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Suomen perustuslaki

Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Pykälän 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Suomen perustuslain 11 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Pykälän 2 momentin mukaan uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.

Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Pykälän 2 momentin mukaan välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi kyseisessä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan välitöntä syrjintää koskeva säännös ei edellytä, että jokaista on aina kohdeltava täsmälleen samalla tavalla. Syrjintäkiellosta ei toisaalta myöskään johdu velvollisuutta kohdella ihmisiä eri tavoin näiden henkilökohtaisten tarpeiden edellyttämällä tavalla, jollei kyse ole ehdotetun lain 15 §:ssä tarkoitetusta vammaisen henkilön tarvitsemasta kohtuullisesta mukautuksesta. Syrjintää on muihin nähden epäsuotuisampi kohtelu vertailukelpoisessa tilanteessa. Vaatimus tilanteiden vertailukelpoisuudesta viittaa siihen yleiseen periaatteeseen, että ihmisiä on samanlaisissa tapauksissa kohdeltava samalla tavalla. Jotta tilanteet olisivat säännöksessä tarkoitetussa mielessä vertailukelpoisia, tulee niiden olla rinnastettavissa toisiinsa oikeudellisesti merkityksellisten seikkojen osalta. (HE 19/2014 vp, s. 70)

Yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Pykälän 2 momentin mukaan erilainen kohtelu on kuitenkin oikeutettua siinäkin tapauksessa, että kohtelun oikeuttamisperusteista ei ole säädetty, jos kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, kun kyse on muun muassa julkisen vallan käytöstä tai julkisen hallintotehtävän hoidosta (1 kohta).

Yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi muissa kuin työsuojeluviranomaisen toimivaltaan kyseisen lain 22 §:n mukaan kuuluvissa asioissa kieltää asianomaista jatkamasta tai uusimasta syrjintää tai vastatoimia taikka määrätä tämän ryhtymään kohtuullisessa määräajassa toimenpiteisiin yhdenvertaisuuslaissa säädettyjen

velvollisuuksien täyttämiseksi. Lautakunta voi asettaa antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan pelkkä väite tai epäily syrjinnän kiellon rikkomisesta ei riitä olettaman syntymiseen. Täyttä näyttöä syrjinnästä ei kuitenkaan edellytetä, vaan riittävää on, että asiaa käsittelevälle toimivaltaiselle viranomaiselle syntyy esille tulleiden seikkojen valossa perustellusti olettava syrjinnän kiellon vastaisesta menettelystä. Olettama syrjinnän kiellon rikkomisesta voi perustua paitsi vireillepanijan, myös vastapuolen esille tuomiin seikkoihin taikka mahdolliseen muuhun asiaa käsiteltäessä saatuun selvitykseen. Vastapuolen on oletuksen kumoamiseksi esimerkiksi selvitettävä, että erilainen kohtelu on perustunut laissa tarkoitetulla tavalla hyväksyttävään perusteeseen taikka että vireillepanijan esittämä vertailuaineisto ei tosiasiaassa koske vertailukelpoisia tilanteita (HE 19/2014 vp, s. 93).

Kuntalaki

Kuntalain (410/2015) 1 §:n 2 momentin mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Kuntalain 7 §:n 1 momentin mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät.

Kuntalain 8 §:n 2 momentin mukaan tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- 3) tuottamistavasta;
- 4) tuottamisen valvonnasta;
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Varhaiskasvatuslaki

30.8.2018 saakka voimassa olleen varhaiskasvatuslain (36/1973) 2 a §:n mainitussa laissa tarkoitetun varhaiskasvatuksen tavoitteena oli muun muassa antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa (6 kohta).

Edellä tarkoitetun varhaiskasvatuslain 2 b §:n mukaan varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä

terveellinen ja tarpeellinen ravinto, jollei muun kuin päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annetun varhaiskasvatuksen luonteesta muuta johdu. Ruokailu on oltava tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa on säädetty, ei kuitenkaan koske klinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita, jotka korvataan sairausvakuutuslain (1224/2004) nojalla, eikä myöskään ravintoaineiden kustantamista järjestettäessä varhaiskasvatusta saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan. Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ravinnon terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta ja ruokailun toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa.

1.9.2018 pääosin voimaan tulleen varhaiskasvatuslain (540/2018) 2 a §:n 6 kohdan mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

Varhaiskasvatuslain 4 §:n mukaan varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

Varhaiskasvatuslain 5 §:n 1 momentin mukaan kunnan on järjestettävä mainitussa laissa säädettyä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Varhaiskasvatuslain 11 §:n 1 momentin mukaan varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen ja tarpeellinen ravinto, jollei muun kuin päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annetun varhaiskasvatuksen luonteesta muuta johdu. Ruokailu järjestetään ohjatusti kaikille läsnä oleville lapsille. Pykälän 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa on säädetty, ei kuitenkaan koske klinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita, jotka korvataan sairausvakuutuslain (1224/2004) nojalla, eikä myöskään ravintoaineiden kustantamista järjestettäessä varhaiskasvatusta saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan.

Väitetty syrjinnän kiellon rikkominen

Syrjintäolettamien syntyminen

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että hakijalla on yhdenvertaisuuslain 28 §:n perusteella ensisijainen velvollisuus esittää lautakunnalle selvitystä seikoista, joihin hänen vaatimuksensa perustuvat. Tapahtumien kulusta ja muusta tosiseikastosta esitettävän selvityksen tulee olla sellaista, jonka perusteella asiaa objektiivisesti arvioiden voidaan olettaa syrjinnän kieltoa rikotun. Pelkkä väite tai epäily syrjinnän kiellon rikkomisesta ei riitä syrjintäolettamien syntymiseen. Täyttää näyttöä syrjinnästä ei kuitenkaan edellytetä, vaan riittävää on, että esille tulleiden seikkojen valossa syntyy perustellusti olettava syrjinnän kiellon vastaisesta menettelystä. Olettama syrjinnän kiellon rikkomisesta voi perustua paitsi hakijan myös vastaajan esille

tuomiin seikkoihin taikka mahdolliseen muuhun asiaa käsiteltäessä saatuun selvitykseen.

Henkilöön liittyvä syy

Asiassa on ensin arvioitava, onko perusteltua aihetta olettaa, että hakemuksessa tarkoitettussa tilanteessa on ollut käsillä yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilöön liittyvä syy (syrjintäperuste). Vain tällaiseen syyhyn perustunut kohtelu voi olla yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua syrjintää.

Saadun selvityksen mukaan A noudattaa vegaanista ruokavaliota perheen vakaumuksen vuoksi. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vakaumus on yhdenvertaisuuslain 8 §:ssä mainittu henkilöön liittyvä syy.

Vertailukelpoinen tilanne

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, ettei varhaiskasvatuslaissa tai muussakaan laissa ole säädetty nimenomaista oikeutta saada varhaiskasvatuksessa lapsen yksilöllisen ruokavalion mukaista ravintoa. Jos kaupunki kuitenkin päättää tarjota varhaiskasvatuspalveluissaan erilaisten ruokavalioiden mukaista ravintoa, on arvioitava, onko perusteltua aihetta olettaa sen menetelleen asiassa syrjivästi.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että syrjinnän kieltö ei edellytä, että jokaista kohdellaan aina täsmälleen samalla tavalla. Syrjintäkiellosta ei myöskään johdu velvollisuutta kohdella ihmisiä eri tavoin näiden henkilökohtaisten tarpeiden edellyttämällä tavalla, jollei kyse ole yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettusta vammaisen henkilön tarvitsemasta kohtuullisesta mukautuksesta. Vaatimus tilanteiden vertailukelpoisuudesta viittaa siihen yleiseen periaatteeseen, että ihmisiä on samanlaisissa tapauksissa kohdeltava samalla tavalla. Jotta tilanteet olisivat säännöksessä tarkoitettussa mielessä vertailukelpoisia, tulee niiden olla rinnastettavissa toisiinsa oikeudellisesti merkityksellisten seikkojen osalta.

Uskonnon ja omantunnon vapaus on perusoikeutena turvattu. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että käsillä olevassa asiassa oikeudellisesti merkityksellisenä seikkana on pidettävä sitä, että A:n vegaaniruokavalio perustuu perheen vakaumukseen. A:n kanssa vertailukelpoisessa tilanteessa ovat siten lapset, joilla on myös uskontoon tai vakaumukseen perustuva ruokavalio.

Asiassa saadun selvityksen mukaan vastaaja ei tarjoa varhaiskasvatuspalvelujensa asiakkaille lainkaan uskontoon tai vakaumukseen perustuvia erikoisruokavaloita. Myöskään hakija ei ole esittänyt asiassa sellaista selvitystä, jonka perusteella olisi perusteltua aihetta olettaa, että vastaaja olisi tarjonnut jollekin toiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle erikoisruokavalion mukaista ravintoa tämän uskontoon tai vakaumukseen perustuen.

Näin ollen asiassa saadun selvityksen perusteella ei ole objektiivisesti arvioiden perusteltua olettaa vastaajan kohdelleen A:ta hänen

vakaumuksensa perusteella päiväkotiruokailun järjestämisessä epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta vertailukelpoisessa tilanteessa olevaa.

Välillinen syrjintä

Kaupunki on tuonut esiin, että sen varhaiskasvatustarjonnassa tarjotaan yhdenvertaisin perustein valinnan mukaisesti joko sekaruokavalion tai lakto-ovovegetaarisen ruokavalion mukaista ravintoa. Näiden lisäksi kaupunki tarjoaa lapsen terveydentilan edellyttämän ruokavalion lääkärin tai terveydenhoitajan todistuksen mukaisesti. Kaupungin mukaan varhaiskasvatuksessa tarjottava ravinto täyttää varhaiskasvatustarpeen 11 §:n edellytykset lapsen ravitsemustarpeiden täyttämistä, terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta. Kaupunki on ilmoittanut, ettei se tarjoa asiakkailleen uskonnolliseen tai muuhunkaan vakaumukseen perustuvia erikoisruokavaliota, koska kaupungilla ei ole riittäviä resursseja, asiantuntemusta tai kykyä tarjota erilaisiin vakaumuksiin perustuvaa, täysipainoista ruokaa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että kaupungin näennäisesti yhdenvertainen käytäntö on tosiasiallisesti saattanut A:n epäedullisempaan asemaan tämän vakaumuksen perusteella. Asiassa on syntynyt oletettava välillisestä syrjinnästä.

Vastaajan tavoitetta tarjota varhaiskasvatuksessa ravintoa, joka täyttää varhaiskasvatustarpeen 11 §:n edellytykset lapsen ravitsemustarpeiden täyttämistä, terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta, on pidettävä hyväksyttävänä. Kaupungin esittämän selvityksen perusteella asiassa ei ole syytä katsoa, että kaupungin hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi käyttämät keinot eivät olisi asianmukaisia ja tarpeellisia. Kyse ei siten ole myöskään välillisestä syrjinnästä.

Johtopäätös

Edellä todetun perusteella yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, ettei saadun selvityksen perusteella ole perusteltua aihetta olettaa vastaajan kohdelleen A:ta hänen vakaumuksensa perusteella epäsuotuisammin kuin vertailukelpoisessa tilanteessa olevaa lasta. Asiassa ei näin ollen ole syntynyt oletettavaa A:n välittömästä syrjinnästä.

Saadun selvityksen perusteella asiassa ei ole kyse myöskään välillisestä syrjinnästä tai muustakaan yhdenvertaisuuslain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetusta syrjinnästä. Hakemus on näin ollen hylättävä.

Uhkasakko

Uhkasakkolain (1113/1990) 4 §:n mukaan viranomainen voi asettaa uhkasakon, teettämishuonon tai keskeyttämishuonon, jos niin on laissa säädetty.

Yhdenvertaisuuslain 20 §:n 3 momentin mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi asettaa antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta ei ole antanut käsillä olevassa asiassa kieltoa tai määräystä. Näin ollen myös vaatimus uhkasakon asettamisesta on hylättävä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Suomen perustuslaki (731/1999) 6 §:n 2 ja 3 momentit, ja 11 §, 22 § ja 121 § 2 momentti

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 8 §:n 1 ja 2 momentit, 10 §, 13 §, 20 § 3 momentti ja 28 §

Kuntalaki (410/2015) 1 § 2 momentti, 7 §:n 1 momentti ja 8 § 2 momentti

Varhaiskasvatuslaki (36/1973) 2 a § 6 kohta, 2 b §

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) 2 a § 6 kohta, 4 §, 5 § 1 momentti sekä 11 § 1 ja 2 momentit

YK:n yleissopimus lasten oikeuksista (SopS 59/1991 ja 60/1991) 2 artikla 2 kohta, 3 artikla 1 kohta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Outi Anttila (puheenjohtaja), Paula Ilveskivi, Merja Heikkonen, Husein Muhammed ja Timo Saranpää. Asian esittelijä Juhani Kortteinen.